

POWOŁYWANIE SĘDZIÓW KONSTYTUCYJNYCH W WYBRANYCH PAŃSTWACH EUROPEJSKICH

redakcja naukowa
Anna Chmielarz-Grochal, Anna Michalak
Jarosław Sułkowski

MONOGRAFIE

POWOŁYWANIE SĘDZIÓW KONSTYTUCYJNYCH W WYBRANYCH PAŃSTWACH EUROPEJSKICH

redakcja naukowa
**Anna Chmielarz-Grochal, Anna Michalak
Jarosław Sułkowski**

Anna Chmielarz-Grochal, Piotr Chybalski
Tímea Drinóczi, Anna Michalak
Anna Młynarska-Sobaczewska, Konrad Składowski
Marcin Stębelki, Jarosław Sułkowski
Patrycja Wrocławska

MONOGRAFIE

Zamów książkę w księgarni internetowej

profinfo.pl
księgarnia internetowa

Publikacja powstała w ramach projektu badawczego sfinansowanego ze środków Narodowego Centrum Nauki przyznanych na podstawie decyzji nr DEC-2013/09/B/H55/01258.

Recenzent

Prof. dr hab. Mirosław Granat

Wydawca

Monika Pawłowska

Redaktor prowadzący

Joanna Tchorek

Opracowanie redakcyjne

Małgorzata Masłowska

Łamanie

Wolters Kluwer Polska

Poszczególne rozdziały napisali:

Anna Chmielarz-Grochal – rozdz. 5, rozdz. 9

Piotr Chybalski – rozdz. 4, rozdz. 11

Tímea Drinóczi – rozdz. 13

Anna Michalak – rozdz. 9, rozdz. 14

Anna Młynarska-Sobaczewska – rozdz. 7, rozdz. 12

Konrad Składowski – rozdz. 2, rozdz. 3

Marcin Stębelski – rozdz. 1, rozdz. 8

Jarosław Sułkowski – rozdz. 6, rozdz. 9

Patrycja Wrocławska – rozdz. 10

© Copyright by

Wolters Kluwer Polska SA, 2017

ISBN 978-83-8107-695-1

ISSN 1897-4392

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. 22 535 82 19

e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów podstawowych	11
Przedmowa.....	13
Rozdział 1	
Austria.....	17
1.1. Wstęp.....	17
1.2. Kształtowanie się koncepcji austriackiego Trybunału Konstytucyjnego	19
1.3. Właściwość austriackiego Trybunału Konstytucyjnego	30
1.4. Organizacja Trybunału Konstytucyjnego. Status członka Trybunału.....	35
1.5. Procedura powoływania członków Trybunału Konstytucyjnego	39
1.6. Uwagi końcowe.....	46
Rozdział 2	
Bośnia i Hercegowina	49
2.1. Zarys ustroju konstytucyjnego BiH	51
2.2. Pozycja ustrojowa i kompetencje Sądu Konstytucyjnego Bośni i Hercegowiny	55
2.3. Pozycja ustrojowa sędziów.....	59
2.4. Tryb wyboru	61

Rozdział 3	
Chorwacja	69
3.1. Pozycja ustrojowa i kompetencje chorwackiego Trybunału Konstytucyjnego	73
3.2. Pozycja ustrojowa sędziów.....	81
3.3. Tryb wyboru sędziów	84
Rozdział 4	
Czechy	97
4.1. Wstęp.....	97
4.2. Ustrojowy status i kompetencje Sądu Konstytucyjnego ..	99
4.3. Status sędziego – rozwiązania konstytucyjne.....	102
4.4. Powoływanie sędziów – zarys problemu.....	103
4.5. Powoływanie sędziów – wymogi konieczne do sprawowania funkcji sędziego oraz praktyka ustrojowa	104
4.6. Postępowanie w sprawie powoływania sędziów – stan normatywny oraz praktyka ustrojowa.....	109
4.7. Perspektywy zmian modelu powoływania sędziów	115
Rozdział 5	
Francja	117
5.1. Rada Konstytucyjna jako sąd konstytucyjny.....	117
5.2. Skład Rady Konstytucyjnej i status jej członków	122
5.3. Podstawy prawne i cechy charakterystyczne procedury powoływania członków Rady Konstytucyjnej.....	128
5.4. Praktyczne aspekty powoływania członków Rady Konstytucyjnej.....	138
5.5. Członkostwo w Radzie Konstytucyjnej byłych prezydentów Republiki.....	145
5.6. Uwagi końcowe.....	147
Rozdział 6	
Hiszpania	149
6.1. Sądownictwo konstytucyjne w Hiszpanii przed II wojną światową	149

6.2. Sądownictwo konstytucyjne w Hiszpanii w konstytucji z 1978 r.	154
6.2.1. Ustrojowy status i kompetencje Trybunału Konstytucyjnego w konstytucji z 1978 r.	154
6.2.2. Procedura wyboru sędziów.....	157
6.2.2.1. Zakres regulacji prawnej.....	157
6.2.2.2. Wybór sędziów Trybunału Konstytucyjnego w konstytucji z 1978 r.	158
6.2.2.3. Wybór sędziów w ustawie organicznej nr 2/1979 o Trybunale Konstytucyjnym	162
6.2.2.4. Wybór sędziów w aktach prawnych Kongresu Deputowanych.....	169
6.2.2.5. Wybór sędziów w aktach prawnych Senatu.....	171
6.2.2.6. Wybór sędziów w aktach prawnych dotyczących Rady Głównej Władzy Sądowniczej i Rządu	172
6.2.3. Król.....	173
6.2.4. Wybór sędziów konstytucyjnych w praktyce.....	174
6.2.5. Propozycje reform	180
Rozdział 7	
Litwa	183
7.1. Pozycja litewskiego Sądu Konstytucyjnego.....	184
7.2. Kompetencje Sądu Konstytucyjnego i tryb postępowania	188
7.3. Wybór sędziów konstytucyjnych.....	191
Rozdział 8	
Niemcy	205
8.1. Wstęp.....	205
8.2. Geneza i status ustrojowy Federalnego Trybunału Konstytucyjnego	206
8.3. Status sędziego Federalnego Trybunału Konstytucyjnego	215

8.4. Procedura powołania sędziego Federalnego Trybunału Konstytucyjnego	222
8.5. Uwagi końcowe.....	234
Rozdział 9	
Polska	239
9.1. Wstęp.....	239
9.2. Wybór członków Trybunału Konstytucyjnego w latach 1985–1997	242
9.3. Wybór sędziów Trybunału Konstytucyjnego na podstawie ustawy z 1997 r.....	244
9.4. Próby reformy trybu wyboru sędziów konstytucyjnych w latach 2010–2015.....	248
9.5. Spór wokół Trybunału Konstytucyjnego	256
9.6. Uwagi końcowe.....	270
Rozdział 10	
Rosja	273
10.1. Sąd Konstytucyjny – zagadnienia ogólne.....	273
10.2. Status sędziego SKFR.....	276
10.3. Wymogi konieczne do sprawowania funkcji sędziego.....	280
10.4. Tryb wyboru	284
10.5. Złożenie przysięgi	291
10.6. Kadencja	292
10.7. Wygaśnięcie pełnomocnictw.....	294
Rozdział 11	
Słowacja	297
11.1. Wstęp.....	297
11.2. Ustrojowy status i kompetencje Sądu Konstytucyjnego...	299
11.3. Status sędziego – rozwiązania konstytucyjne.....	302
11.4. Powoływanie sędziów – wymogi konieczne do sprawowania funkcji sędziego oraz praktyka ustrojowa.....	304
11.5. Postępowanie w sprawie powoływania sędziów – stan normatywny oraz praktyka ustrojowa.....	309
11.6. Perspektywy zmian modelu powoływania sędziów	316

Rozdział 12

Słowenia	319
12.1. Wstęp.....	319
12.2. Kompetencje i tryb postępowania Sądu Konstytucyjnego Słowenii	322
12.3. Powoływanie sędziów słoweńskiego Sądu Konstytucyjnego	332

Rozdział 13

Węgry	343
13.1. Wstęp.....	343
13.2. Skład sędziowski, kadencja, reelekcja	346
13.3. Zasady dotyczące nominacji i wyboru w latach 1990–2015.....	349
13.3.1. Lata 1990–2010	349
13.3.2. Dążenia konstytucyjne – połowa lat 90. XX w. oraz lata 2005–2006	350
13.3.3. Rok 2010: zmiany	352
13.3.4. Dążenia konstytucyjne w 2011 r. oraz ustawa zasadnicza (2011, 2012).....	355
13.4. Profesjonalizm a uległość polityczna – przesłuchania kandydatów	357
13.5. Podsumowanie i ocena.....	359

Rozdział 14

Włochy	365
14.1. Kompetencje	366
14.2. Tryb wyboru i pozycja ustrojowa sędziów konstytucyjnych	372
14.3. Praktyka funkcjonowania instytucji.....	376
14.4. Podsumowanie	383

Podsumowanie	385
---------------------------	-----

Literatura	391
-------------------------	-----

Noty o Autorach	411
------------------------------	-----

WYKAZ SKRÓTÓW PODSTAWOWYCH

art.	-	artykuł
cz.	-	część
lit.	-	litera
m.in.	-	między innymi
n.	-	następny/-e
nb	-	numer boczny
nr	-	numer
par.	-	paragraf
pkt	-	punkt
por.	-	porównaj
poz.	-	pozycja
r.	-	rok
red.	-	redakcja
s.	-	strona
t.	-	tom
ust.	-	ustęp
w.	-	wiek
zm.	-	zmiany
zob.	-	zobacz

PRZEDMOWA

Sądy konstytucyjne są podstawowymi, wyspecjalizowanymi organami, stojącymi przede wszystkim na straży konstytucyjności i legalności aktów normatywnych. Kompetencje tych sądów decydują o ogromnym ich znaczeniu dla funkcjonowania naczelnych organów państwa.

W praktyce, w działalności orzeczniczej, przy podejmowaniu konkretnych rozstrzygnięć uwidacznia się rola poszczególnych sędziów. Z tego względu różne środowiska polityczne starają się zapewnić sobie wpływ na procedurę obsadzania stanowisk sędziowskich. Jest to dla nich tym ważniejsze, że orzekanie w sądach konstytucyjnych jest jednoinstancyjne, a liczebność ich składów jest niewielka (kilka lub kilkanaście osób).

Problem legitymizacji nie może być postrzegany w oderwaniu od zasady przedstawicielstwa, ponieważ władza, w tym władza sędziowska, musi pochodzić od narodu, który zasadniczo podejmuje decyzje za pośrednictwem swoich przedstawicieli. Reprezentanci ci są jednak z reguły politykami. Dlatego nie można oczekiwać całkowitego wykluczenia polityki z obsadzania stanowisk w sądach konstytucyjnych. Z powyższych względów zbadanie sposobu wyłaniania kandydatów na sędziów i obsadzania stanowisk w sądach konstytucyjnych ma ogromne znaczenie dla współczesnej nauki prawa konstytucyjnego.

Prezentowana książka jest rezultatem grantu finansowanego w ramach konkursu OPUS 5 *Prawne i pozaprawne uwarunkowania obsady składu personalnego sądów konstytucyjnych w wybranych państwach europejskich*. Poza pracownikami Katedry Prawa Konstytucyjnego Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego (prof. dr hab. Konrad

Składowski, dr Anna Chmielarz-Grochal, dr Anna Michalak, dr Jarosław Sułkowski i mgr Patrycja Wrocławska – dziś pracownica Najwyższej Izby Kontroli) w pracach nad grantem uczestniczyli: prof. dr hab. Anna Młynarska-Sobaczewska (Zakład Prawa Konstytucyjnego i Badań Europejskich, Instytut Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk), prof. dr hab. Tímea Drinóczy (Katedra Prawa Konstytucyjnego Uniwersytetu w Pécs), dr Piotr Chybalski (Katedra Prawa Konstytucyjnego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego) i dr Marcin Stębelski (Katedra Prawa Konstytucyjnego Uniwersytetu Warszawskiego).

Problematyka wyłaniania składów osobowych w europejskich sądach konstytucyjnych nie była dotąd przedmiotem pogłębionych badań naukowych. Po części była poruszana w czterotomowej publikacji *Sądy konstytucyjne w Europie* (t. 1, *Austria, Francja, Niemcy, Włochy*; t. 2, *Bułgaria, Czechy, Rumunia, Słowacja, Węgry*; t. 3, *Hiszpania, Portugalia, Turcja*; t. 4, *Białoruś, Litwa, Łotwa, Rosja*), wydanej pod red. J. Trzcіńskiego przez Wydawnictwo Trybunału Konstytucyjnego (Warszawa 1996, 1997, 1999, 2000).

Państwa, w których powoływanie sędziów poddano analizie, można podzielić na dwie podstawowe grupy. Pierwszą z nich stanowią kraje mające pewne tradycje w zakresie funkcjonowania sądownictwa konstytucyjnego (Austria, Czechy, Słowacja, Hiszpania, Włochy, Niemcy, Francja, Chorwacja, Słowenia, Bośnia i Hercegowina). Drugą grupę natomiast stanowią państwa niemające dłuższych w tej problematyce doświadczeń (Polska, Litwa, Rosja, Węgry). O ich wyborze zdecydowało kilka czynników.

O wyborze Austrii, Czech, Słowacji i Hiszpanii zdecydowały względy historyczne, jako że już w okresie międzywojennym sądownictwo konstytucyjne występowało w Austrii, Czechosłowacji i Hiszpanii. Po II wojnie światowej sądy konstytucyjne utworzono we Włoszech (1947) i RFN (1949). Uchodzą one w pewnym stopniu za sądy modelowe. Również względy historyczne zdecydowały o wyborze Chorwacji, Słowenii oraz Bośni i Hercegowiny, ponieważ od 1963 r. sądy konstytucyjne występowały w Jugosławii, jedynym spośród państw socjalistycznych.

O wyborze Francji zdecydowała dodatkowo specyfika organu quasi-sądowego, jakim jest Rada Konstytucyjna.

W opracowaniu uwzględniono również państwa, które nie mogą się poszczycić dłuższym istnieniem sądownictwa konstytucyjnego, takie jak Litwa, Węgry i Rosja. Są to kraje, które wyszły z systemu totalitarnego. Ze zrozumiałych względów w książce nie można było pominąć Polski.

Przy analizowaniu problemu badawczego posługiwaliśmy się różnymi metodami naukowymi.

Pierwszą z nich jest metoda historyczna, wymagająca przeprowadzenia analizy nieobowiązujących już aktów prawnych regulujących procedurę wyboru sędziów oraz praktyki ich stosowania. Metoda ta posłużyła również do poznania przyczyn uchwalenia pierwszych aktów regulujących tę problematykę oraz ich ewentualnych zmian.

Metoda językowo-logiczna miała podstawowy charakter dla prowadzonych badań, wymagała analizy aktów prawnych oraz orzecznictwa sądów.

Również istotna okazała się metoda dogmatyczna, która pozwoliła na zbadanie wybranego zagadnienia z punktu widzenia nauki prawa.

Niezbędne było także wykorzystanie metody empirycznej, ponieważ doświadczenia poszczególnych państw potwierdzają występowanie dość istotnych problemów z obsadzaniem stanowisk sędziowskich.

Zakres przedmiotowy tematu badań wymagał również sięgnięcia do metody prawnoporównawczej.

Osiągnięte rezultaty badań mogą się przyczynić do przyjęcia w naszym kraju nowych założeń obsadzania stanowisk sędziowskich w Trybunale Konstytucyjnym. Oczywiście problemem podlegającym rozwiązaniu w praktyce jest dopuszczalny zakres wpływu polityków. Wiele zależeć będzie w tym zakresie od ich kultury politycznej.

Prezentowana książka może się okazać przydatna dla przedstawicieli nauki prawa konstytucyjnego, ale też innych dyscyplin prawnych oraz dla politologów i studentów tych kierunków, a także – co bardzo ważne – dla polityków.

prof. zw. dr hab. Dariusz Górecki

kierownik grantu

Rozdział 1

AUSTRIA

1.1. Wstęp

Kształtowanie składu sądu konstytucyjnego budzi stałe i niesłabnące zainteresowanie zarówno wśród badaczy prawa, jak i wśród wielu obserwatorów i komentatorów bieżących wydarzeń rozgrywających się w sferze publicznej. Dzieje się tak, ponieważ decyzje związane z obsadą jednego z najważniejszych organów władzy sądowniczej mogą być rozpatrywane jako fakt o znaczeniu ustrojowym, ale także jako element swoistej rozgrywki politycznej, w której udział biorą organy państwa uprawnione do zgłaszania kandydatów na sędziów oraz do ich powoływania. W ten sposób odpowiedź na pytanie o to, kto może zostać wybrany sędzią sądu konstytucyjnego, wydaje się interesująca dla stosunkowo szerokiego grona adresatów. To jednocześnie w pełni uzasadnia podejmowanie właśnie takiej tematyki.

Problematyka powoływania sędziów stanowi – oprócz wyznaczenia właściwości i funkcji – jeden z dwóch głównych filarów określających tożsamość ustrojową każdego sądu konstytucyjnego.

Przyznanie takiemu sądowi określonych kompetencji wiąże się ściśle z modelem obsadzania jego składu. Zagadnienia te tworzą pewną całość, przez co analizowanie procedury powoływania sędziów nie może być całkowicie wyabstrahowane od omówienia zakresu powierzonych mu zadań. Ukształtowanie składu sądu konstytucyjnego jest bowiem wypadkową roli, jaką prawodawca przypisuje temu organowi.

Należy dodać jeszcze jeden istotny wątek. Jest nim tradycja konstytucyjna danego państwa oraz związane z nią okoliczności utworzenia organu władzy sądowniczej odpowiedzialnego za realizowanie zadań kontroli konstytucyjności prawa. Ten istotny kontekst historyczno-prawny jest niezbędny dla odpowiedniego zrozumienia idei, jaka przyświecała twórcom sądu konstytucyjnego w danych warunkach ustrojowych. Jednocześnie pozwala umiejscowić problematykę wyznaczania składu sądu konstytucyjnego w ogólniejszej perspektywie charakterystyki tego organu i w ten sposób dostrzec jego specyfikę.

Celem prezentowanego rozdziału jest opisanie, a następnie wyjaśnienie sposobu, w jaki kształtowany jest skład Trybunału Konstytucyjnego Republiki Austrii (*Der Österreichische Verfassungsgerichtshof* – dalej: Trybunał Konstytucyjny).

Struktura rozdziału obejmuje cztery części.

Część pierwsza dotyczy kształtowania się idei austriackiego sądu konstytucyjnego począwszy od XIX w.

W części drugiej opisano zakres właściwości Trybunału Konstytucyjnego, co pozwala dostrzec jego ustrojowe usytuowanie na gruncie obowiązującej Federalnej Ustawy Konstytucyjnej Republiki Austrii z 1.10.1920 r. (*Bundes-Verfassungsgesetz* – dalej: konstytucja)¹.

Część trzecia odnosi się do konstytucyjnego ujęcia organizacji Trybunału oraz statusu jego członków².

¹ Pierwotny tekst tej ustawy był wielokrotnie nowelizowany. Ujednoliconą wersję dostępną jest na stronie <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10000138> (dostęp: 1.02.2017 r.).

² Zgodnie z brzmieniem konstytucji w skład Trybunału wchodzi: prezes, wiceprezes oraz 12 członków (*Mitgliedern*) i 6 członków zastępczych (*Ersatzmitgliedern*). Terminologia konstytucyjna wyraźnie odróżnia te osoby od sędziów (*die Richter*), których jest normowany w części dotyczącej wymiaru sprawiedliwości, głównie w art. 86 i 87 konstytucji. Biorąc to pod uwagę, w tekście prezentowanego opracowania posługuję się konsekwentnie określeniem „członek Trybunału Konstytucyjnego”.

W części czwartej opisano szczegółowo podstawowe elementy powoływania członków Trybunału Konstytucyjnego wraz z przywołaniem głównych aspektów praktycznych tej procedury.

Przyjęty schemat wypowiedzi odpowiada generalnemu założeniu, w myśl którego zagadnienia szczegółowe związane z powoływaniem członków Trybunału Konstytucyjnego ukazane są na tle instytucjonalnym, dotyczącym ustrojowej roli tego organu.

1.2. Kształtowanie się koncepcji austriackiego Trybunału Konstytucyjnego

Wyjaśnienie specyfiki kształtowania się instytucji, jaką jest Trybunał Konstytucyjny, wymaga – podobnie jak np. w wypadku niemieckiego sądu konstytucyjnego – sięgnięcia do pierwszej połowy XIX w. i okresu poprzedzającego wydarzenia Wiosny Ludów (1848 r.).

Początki kształtowania się pierwszych zrębów idei państwa konstytucyjnego można dostrzec przede wszystkim w trzech dokumentach konstytucyjnych tamtego okresu. Chodzi tu o okrojowaną konstytucję z 25.04.1848 r., projekt konstytucji opracowany w Kromieryżu (Kremsierer Entwurf) oraz nadaną przez cesarza Franciszka Józefa I konstytucję z 4.03.1849 r.³

Zgłaszane wówczas nowatorskie rozwiązania, obejmujące m.in. współudział w ustawodawstwie, zasadę kontrasygnaty aktów urzędowych cesarza czy określenie podstawowych praw obywatelskich, nie miały okazji się stać konstytucyjną podstawą ówczesnego ustroju⁴. Stanowiły jednak konieczny krok na drodze kształtowania się założeń późniejszej

³ Odwołaną następnie tzw. patentem sylwestrowym wydanym przez cesarza w 1851 r.

⁴ Por. A. Dziadzio, *Monarchia konstytucyjna w Austrii 1867–1914. Władza–obywatel–prawo*, Kraków 2001, s. 9. Wskazuje się przy tym, że okres Wiosny Ludów przyniósł m.in. zniesienie feudalnej jurysdykcji sądowej nad chłopstwem oraz wprowadzenie nowego systemu sądów karnych i cywilnych. Por. M. Stelzer, *The Constitution of the Republic of Austria*, Wiedeń 2011, s. 4.

Anna Chmielarz-Grochal – doktor nauk prawnych, adiunkt w Katedrze Prawa Konstytucyjnego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego; asystent specjalista do spraw prawa europejskiego w Biurze Orzecznictwa Naczelnego Sądu Administracyjnego; autorka publikacji z dziedziny prawa konstytucyjnego, w tym dotyczących funkcji prawnej konstytucji, kontroli konstytucyjności prawa unijnego oraz ustroju i instytucji V Republiki Francuskiej.

Anna Michalak – doktor nauk prawnych, adiunkt w Katedrze Prawa Konstytucyjnego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego; w latach 2011–2017 pracownik Zespołu Wstępnej Kontroli Skarg Konstytucyjnych i Wniosków w Biurze Trybunału Konstytucyjnego; autorka wielu publikacji z zakresu prawa konstytucyjnego, podatkowego i ochrony zabytków.

Jarosław Sułkowski – doktor nauk prawnych, adiunkt w Katedrze Prawa Konstytucyjnego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego; iberysta; radca prawny. W latach 2008–2017 pracownik Biura Trybunału Konstytucyjnego; autor publikacji z zakresu prawa konstytucyjnego.

Książka prezentuje wyniki badań naukowych przeprowadzonych w czternastu państwach europejskich, poświęconych prawnym i pozaprawnym uwarunkowaniom wyboru sędziów konstytucyjnych.

W publikacji określono, w jakim stopniu historia, tradycja ustrojowa i kultura polityczno-prawna oddziałuje na wybór sędziów konstytucyjnych. Wskazano też na bezpośredni związek między rozwojem państwowości a zdolnością zapobiegania kryzysom politycznym i konstytucyjnym dotyczącym procedury wyborczej sędziów konstytucyjnych.

Autorzy wykazują, że decydujące znaczenie dla efektywnego i niezakłóconego przeprowadzenia wyboru sędziów konstytucyjnych ma poziom kultury prawnej i politycznej oraz współdziałanie podmiotów zaangażowanych w tę procedurę.

W publikacji podkreślono też wagę debaty publicznej, w której organizacje obywatelskie, gremia prawnicze, media mają możliwość poznania kandydatów na sędziów i dokonania oceny ich kwalifikacji.

Monografia skierowana jest do przedstawicieli nauki prawa konstytucyjnego, ale również innych dyscyplin prawniczych oraz do politologów, a także – co bardzo ważne – polityków.

9788381076951 W01P01

ISSN 1897-4392
ISBN 978-83-8107-695-1

9 788381 076951

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA 801 04 45 45, FAX 22 535 80 01

ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUWER.PL

WWW.PROFINFO.PL